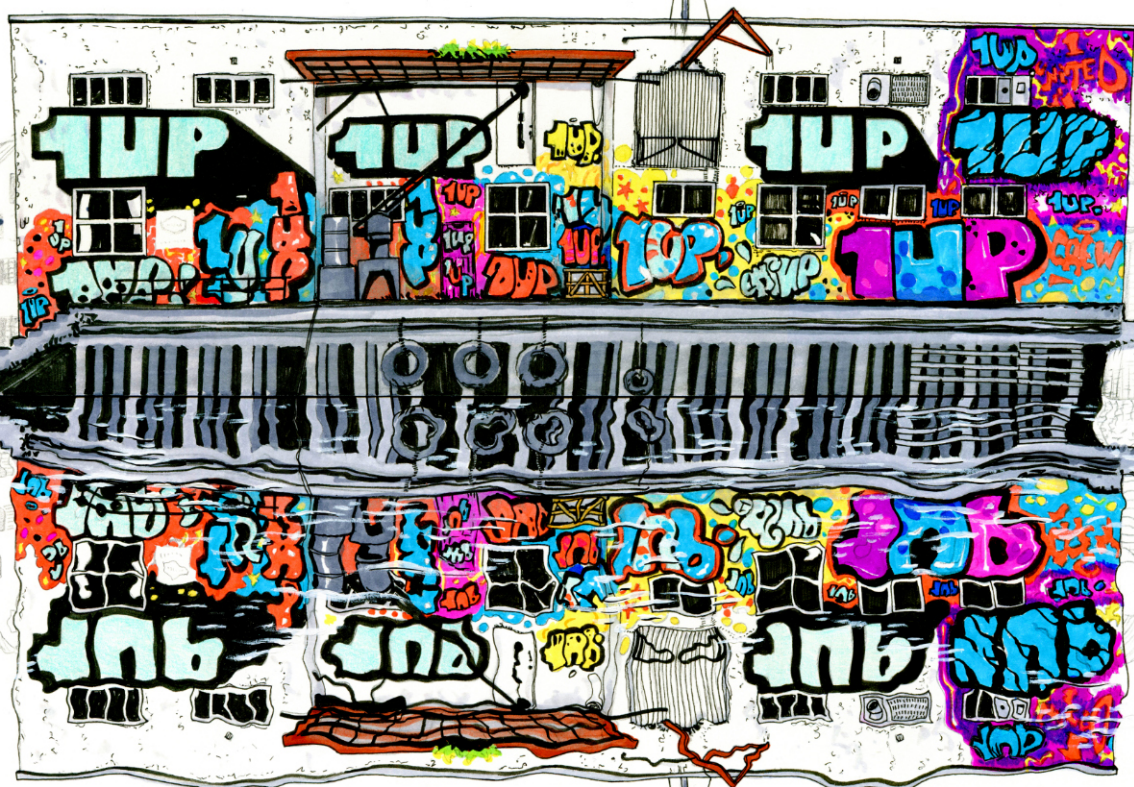

EIN VANDRING

NORSK
VERSJON

GENNOM GRYDA

SKREVET AV
THOMAS
MACINTYRE

ILLUSTRERT AV
LEO RIBEIRO

FORORD

Kjære leser – velkommen til
EIN VANDRING GJENNOM GRYDÅ.

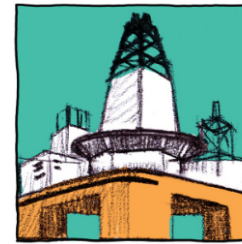

I denne tegneserien blir du med på en reise mellom en far og hans datter, der de sammen vandrer gjennom et nabolag ved Badedammen i Stavanger. Underveis får vi høre historien om et unikt område – om dets rike kulturarv, hvordan det har utviklet seg over tid, og ikke minst om hvordan lokale beboere og brukere har kjempet for å bevare nabolaget mot ubærekraftige utbyggingsprosjekter. Dette er en fortelling om tilhørighet, motstand og litt håp opp i grydå (gryta).

Men først litt kontekst. Historien om Badedammen strekker seg flere tusen år tilbake i tid. Arkeologiske funn viser at folk har bodd på Storhaug i omtrent 6000 år. For rundt 5000 år siden begynte de første bøndene å rydde steinalderskogen for å lage beiter. Over tusener av år, ble landskapet omformet til lynghei – et samspill mellom mennesker, dyr og natur. Denne måten å bruke jorden på varte helt til 1700-tallet, da den ble sett på som gammeldags, selv om den hadde vært bærekraftig i flere tusen år.

På 1800- og 1900-tallet vokste Stavanger frem som sentrum for Norges sildeindustri. Langs kysten var det rike forekomster av sild, og bare mellom 1888 og 1916 ble det etablert ti hermetikkfabrikker rundt Badedammen. Folk flyttet til området for å jobbe, og det vokste frem et nabolag med overfylte hus, trange smug og svingete stier – nesten som en liten middelalderby.

Da oljen kom til Stavanger på slutten av 1960-tallet, endret bydelen seg igjen. Den nye velstanden førte med seg nye prioriteringer, blant annet behovet for flere boliger. I 1986 ønsket Stavanger kommune å bygge ut Badedammen, og en internasjonal arkitektkonkurranse ble arrangert. Den svenske arkitekten Ralph Erskine vant med et storslått forslag for bydelen rundt Badedammen med blant annet kanaler og utsikt mot Ryfylke. Men planene ble aldri gjennomført. I stedet blir gamle industribygg revet og erstattet med parkeringsplasser, kontorer og boligblokker.

Godkjente utviklingsplaner er nå i ferd med å ta slutt på enda en del av dette nabolaget. Kunstnere og håndverkere som tok i bruk de gjenværende byggene blir drevet bort, og det en gang så mangfoldige fellesskapet blir stadig mer homogent. Likevel lever nabolaget videre. Mange jobber for å ta vare på både den sosiale og historiske arven til Badedammen, og for å stå imot det de ser som en profittdrevet utvikling – Grydå er et forslag til en alternativ visjon.

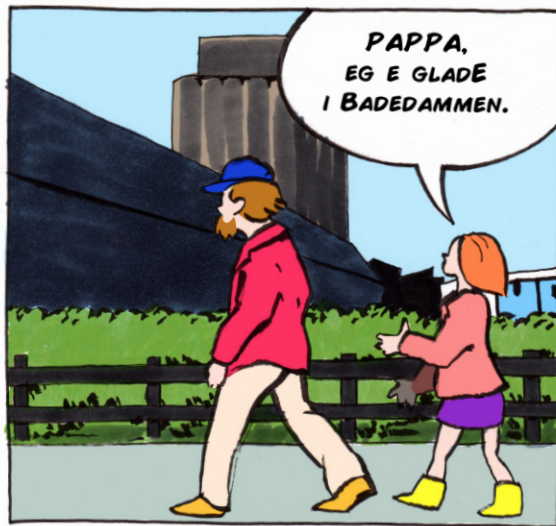
Selv om endring er uunngåelig, er det viktig å huske historien til et sted – og alle de mulige framtidene vi sammen kan være med på å skape.

**EIN VANDRING
GJENNOM
GRYDÅ**

NORGE - NOREG - NORWAY
2025

Tittel: Ein Vandring Gjennom Grydå
Forfattere: Leo Ribeiro (illustratør),
Thomas Macintyre (manusforfatter)
Trykt utg: 978-82-8439-366-7
Digital utg: ISBN 978-82-8439-367-4

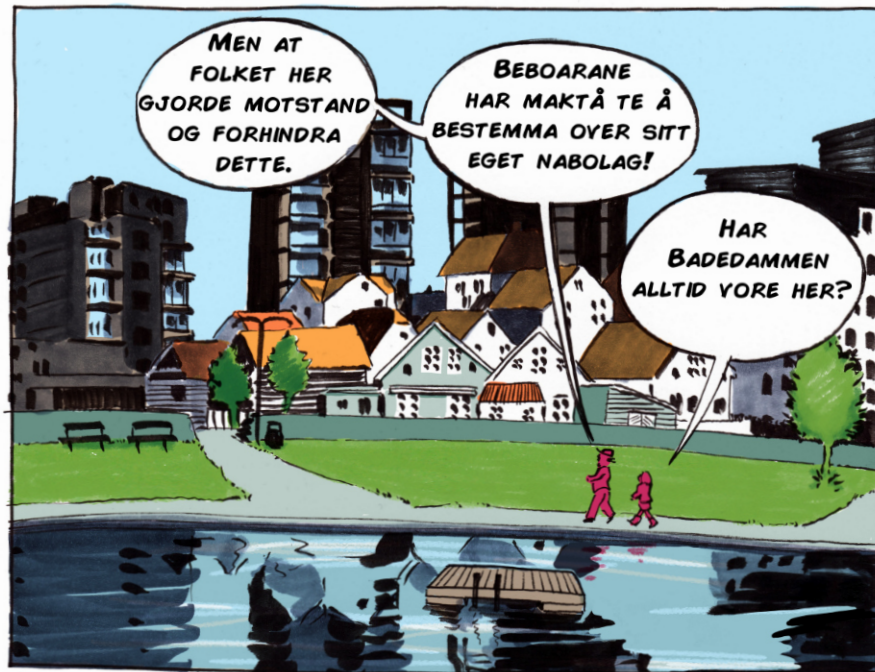

PAPPA,
EG E GLADE
I BADEDAMMEN.

YISSTE DU AT NÅGEN
EIN GANG PRØYDE
Å FYLLA IGJEN
BADEDAMMEN?

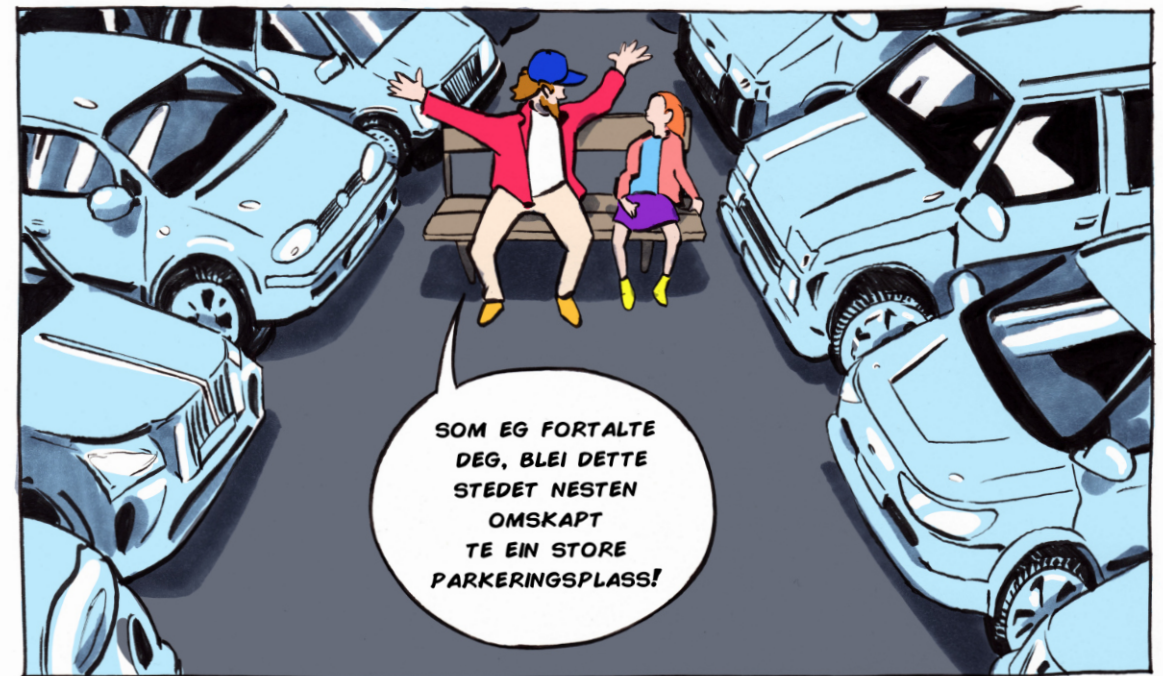
MEN AT
FOLKET HER
GJORDE MOTSTAND
OG FORHINDRA
DETTE.

BEBOARANE
HAR MAKTÅ TE Å
BESTEMMA OYER SITT
EGET NABOLAG!

HAR
BADEDAMMEN
ALLTID VORE HER?

LA OSS
SIDDA NER PÅ
DEN BENKEN
LITT.

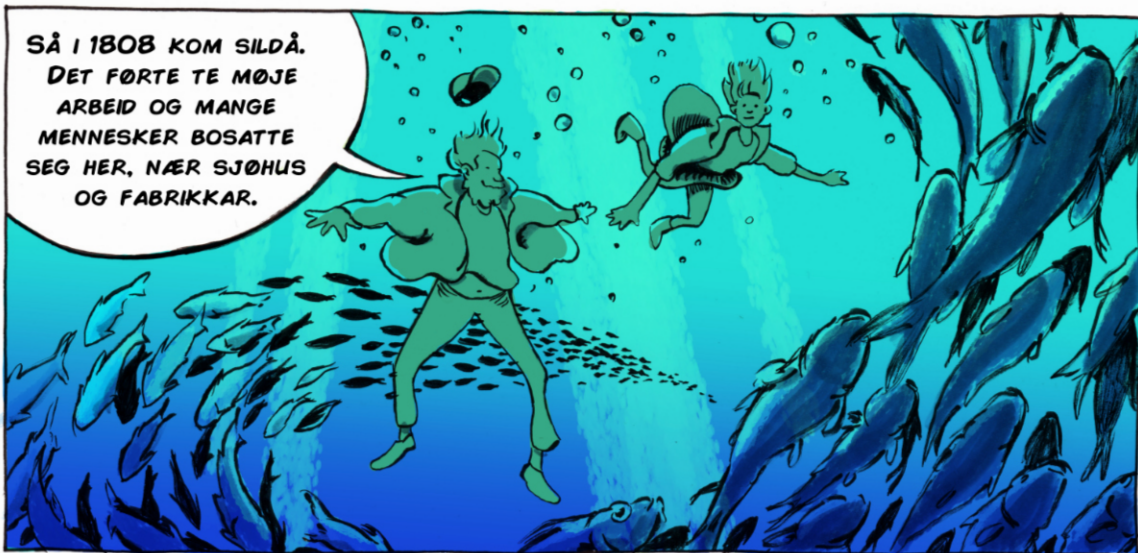

SOM EG FORTALTE
DEG, BLEI DETTE
STEDET NESTEN
OMSKAPT
TE EIN STORE
PARKERINGSPLASS!

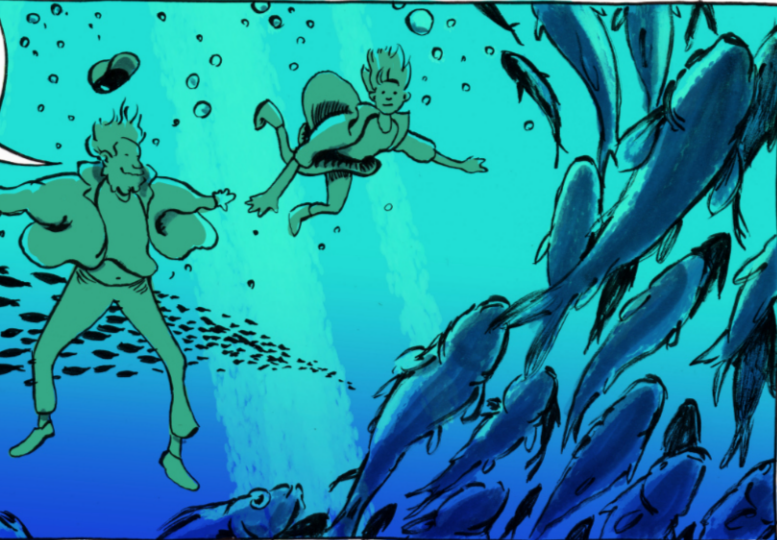

MEN I
BEGYNNELSEN LÅG
BANEYIGÅ, BADEDAMMEN
OG SYANKEYIGÅ
NÆR ET ÅPENT
LYNGLANDSKAP.

ET STILLE
KYSTOMRÅDE MED
FOGLAR. EN FINT
LANDSKAP.

SÅ I 1808 KOM SILDÅ. DET FØRTE TE MØJE ARBEID OG MANGE MENNESKER BOSATTE SEG HER, NÆR SJØHUS OG FABRIKKAR.

MEN DE FLESTE YA NOKSÅ FATTIGE, OG DE BODDE TRANGT! I DETTE LITLA HUSET BODDE 3 FAMILIAR SAMEN. TENK! 23 PERSONER ONNA SAMA TAKET!

TRI FAMILIAR SOM DELTE SAMA HUSET? EG E YELDIGT HELDIGE SOM HAR ET SOVEROM FOR MEG SJØL.

JA, DET STEMME.

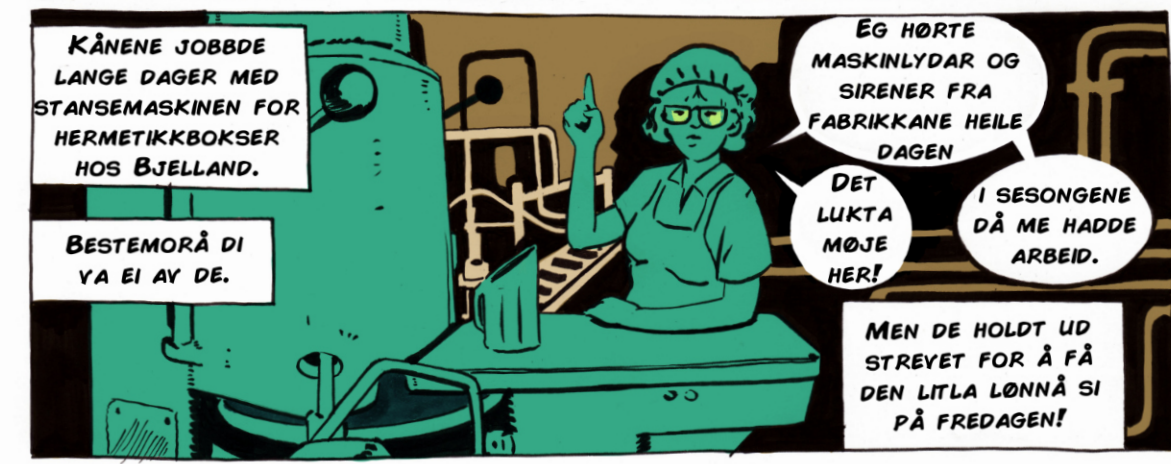
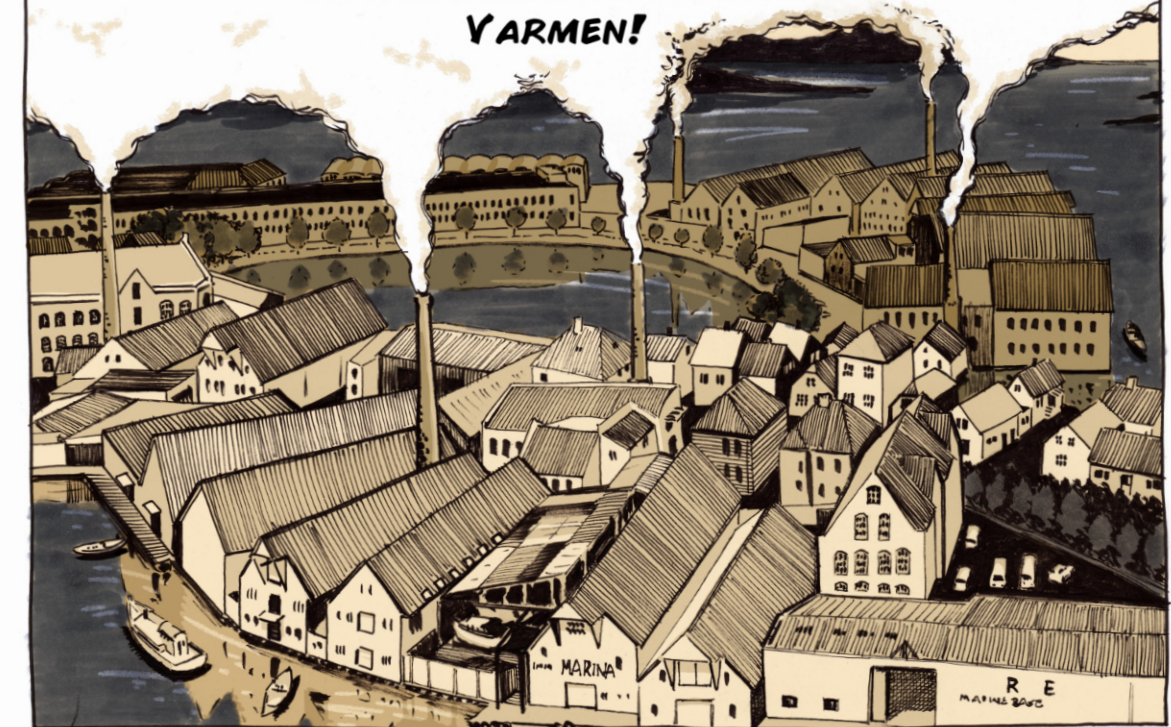
DET ME NYDE GODT AV I DAG BLEIKJE GITT OSS GRATIS.

FOLK MÅTTE KJEMPA FOR Å FÅ DET BEDRE OG OPPNÅ DE RETTIGHETENE ME HAR NÅ.

KAMMERS

DET YA HERMETIKKINDUSTRIEN SOM ØYETOG ITTE PERIODEN MED SILD OG SEILSKIP. DET YA SÅ MANGE HØGE FABRIKKPIBER SPREDT ØYE DETTE OMRÅDET AT DET BLEI KALT

YARMEN!

KÅNENE JOBBDE LANGE DAGER MED STANSEMASKINEN FOR HERMETIKKBOKSER HOS BJELLAND.

BESTEMORÅ DI YA EI AV DE.

EG HØRTE MASKINLYDAR OG SIRENER FRA FABRIKKANE HEILE DAGEN

DET LUKTA MØJE HER!

I SESONGENE DÅ ME HADDE ARBEID.

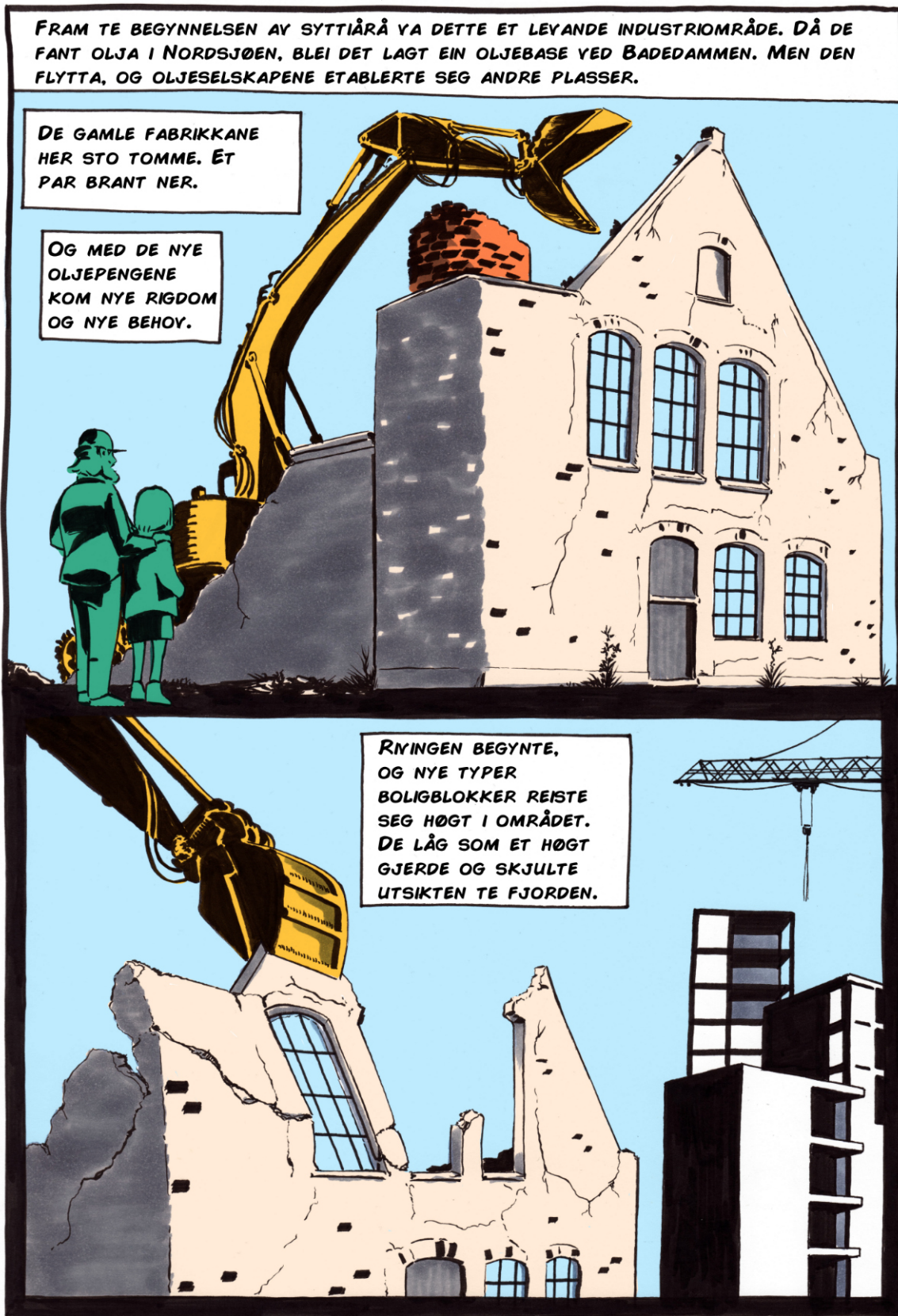
MEN DE HOLDT UD STREYET FOR Å FÅ DEN LITLA LØNNÅ SI PÅ FREDAGEN!

FRAM TE BEGYNNELSEN AV SYTTIÅRÅ YA DETTE ET LEYANDE INDUSTRIOMRÅDE. DÅ DE FANT OLJA I NORDSJØEN, BLEI DET LAGT EIN OLJEBASE YED BADEDAMMEN. MEN DEN FLYTTA, OG OLJESELSKAPENE ETABLERT SEG ANDRE Plasser.

DE GAMLE FABRIKKANE HER STO TOMME. ET PAR BRANT NER.

OG MED DE NYE OLJEPENGENE KOM NYE RIGDOM OG NYE BEHOY.

RIVINGEN BEGYNTE, OG NYE TYPER BOLIGBLOKKER REISTE SEG HØGT I OMRÅDET. DE LÅG SOM ET HØGT GJERDE OG SKJULTE UTSIKTEN TE FJORDEN.

YISSTE DU AT PÅ SLUTTEN AV 1980-ÅRÅ, FANTES DET PLANER OM Å BYGGA KANALAR HER, AKKURAT SOM I YENEZIA. DET SKO BLÅSA NYTT LY I OMRÅDET.

YENEZIA!

SYND AT DET ALDRI SKJEDDE, PAPPA!

JÅ, MEN ME KAN BRUKA FANTASIEN OG TA EIN TUR PÅ DEN IDEEN.

GONDOLIER, TA OSS MED TIL DOKKEN!

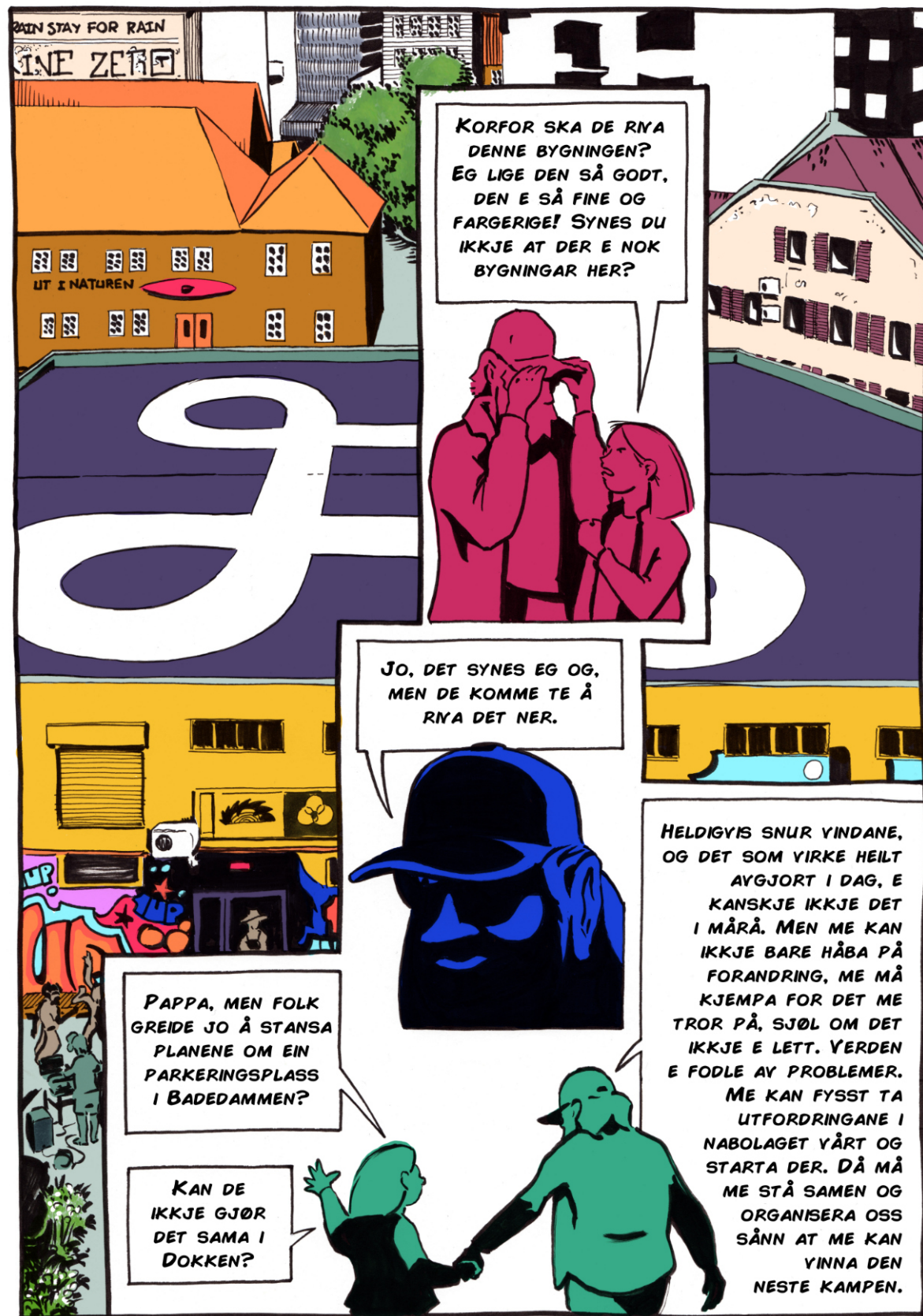

Å FOR
EIN BRA FEST,
PAPPA!

MEN DET E SYND AT
DENNE Plassen SKA BLE
HEILT FORANDRA, ALT SKA
RYAST. DET KOMME FEM
NYE BOLIGBLOKKER HER.

DET
SYNES
EG OG,

KORFOR SKA DE RYA
DENNE BYGNINGEN?
EG LIGE DEN SÅ GODT,
DEN E SÅ FINE OG
FARGERIGE! SYNES DU
IKKJE AT DER E NOK
BYGNINGAR HER?

JO, DET SYNES EG OG,
MEN DE KOMME TE Å
RYA DET NER.

HELDIGVIS SNUR VINDANE,
OG DET SOM VIRKE HEILT
AVGJORT I DAG, E
KANSKJE IKKJE DET
I MÅRÅ. MEN ME KAN
IKKJE BARE HÅBA PÅ
FORANDRING, ME MÅ
KJEMPA FOR DET ME
TROR PÅ, SJØL OM DET
IKKJE E LETT. VERDEN
E FODLE AV PROBLEMER.
ME KAN FYSST TA
UTFORDRINGANE I
NABOLAGET VÅRT OG
STARTA DER. DÅ MÅ
ME STÅ SAMEN OG
ORGANISERA OSS
SÅNN AT ME KAN
VINNA DEN
NESTE KAMPEN.

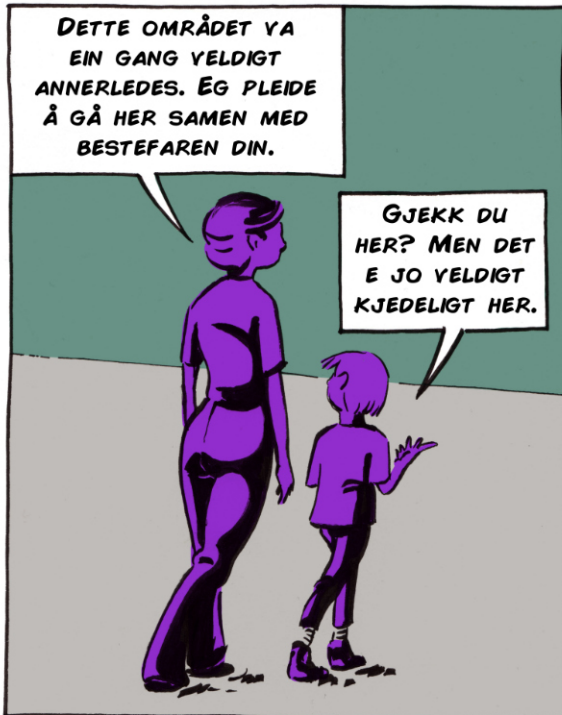
PAPPA, MEN FOLK
GREIDE JO Å STANSA
PLANENE OM EIN
PARKERINGSPLASS
I BADEDAMMEN?

KAN DE
IKKJE GJØR
DET SAMÅ I
DOKKEN?

MAMMA,
EG E IKKJE
GLADE I DETTE
STEDET.

20 ÅR
SEINARE.

DETTE OMRÅDET YA
EIN GANG YELDIGT
ANNERLEDES. EG PLEIDE
Å GÅ HER SAMEN MED
BESTEFAREN DIN.

GJEKK DU
HER? MEN DET
E JO YELDIGT
KJEDELIGT HER.

MEN FØR YA DETTE ET STED FULLT AV LY.
EG ELSKA DET. DET E TRIST AT DE IKKJE
HAR GREID Å BEYARA DET SÅNN SOM DET
YA FØR. ME BOR I ET TRIST NABOLAG.

KANSKJE DET
KONNE YORE
ANNERLEDES.

KORDAN
DÅ?

TENK
OM...

MAMMA,
EG E GLADE
I DETTE
STEDET.

HEILT SIDEN EG YA
LIDEN, HAR EG LIKT
Å GÅ HER.

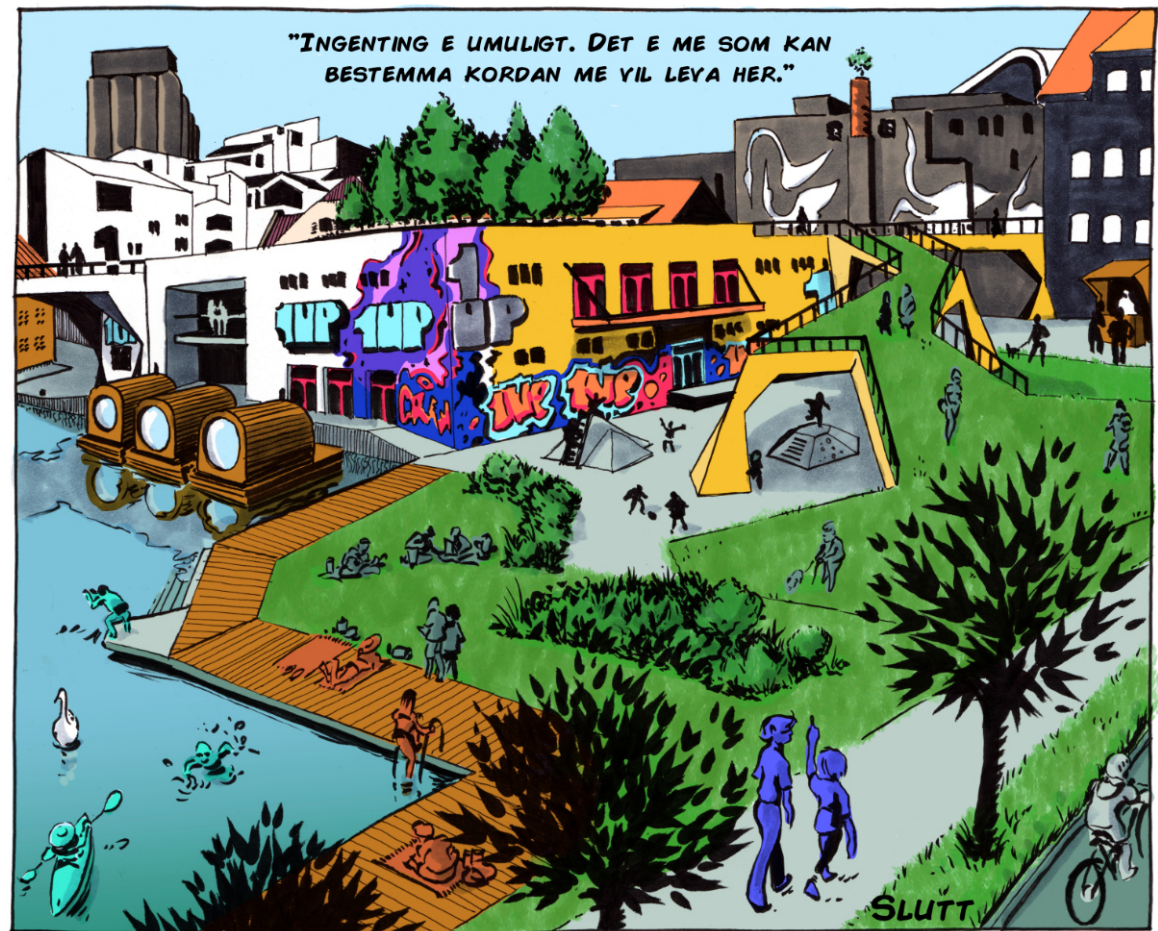
HAR DET
ALLTID
YORE SÅNN
HER?

EIN ANNEN
FREMTID.

NEI, DETTE NABOLAGET HAR ALLEREDE
GÅTT GJENNOM MANGE FORANDRINGAR.
MEN HELDIGVIS HAR FOLK KJEMPA FOR
Å BEYARA DET SOM YA BRA OG BYGGA
YIDERE PÅ DEN LYSSTILEN ME HAR HER.

KOM,
LA OSS
LEKA
NÅ!

"INGENTING E UMULIGT. DET E ME SOM KAN
BESTEMMA KORDAN ME YIL LEVA HER."

SLUTT

EIN VANDRING GJENNOM GRYDÅ

NORGE - NOREG - NORWAY

2025

Tegneserien «EIN VANDRING GJENNOM GRYDÅ» er utviklet av innbyggere med støtte fra EU-prosjektet NEBSTAR, som i tre år (2022–2025) har eksperimentert med, blant annet, kunstneriske metoder i skjæringspunktet mellom bærekraft, estetikk og inkludering i byutvikling. Sammen med forskere fra Universitetet i Stavanger har innbyggere i Badedammen-nærområdet brukt en metode kalt Utopisk Framtidsverksted for å diskutere, drømme og utforske hvordan man kan muliggjøre alternative fremtider for dette historiebærende nabolaget – et sted rikt på minner og kulturarv, men som nå står i fare for å forsvinne i skyggen av nye byggeplaner og profitt-drevne visjoner.

En stor takk til deltaker og lokal kunstner Leo Ribeiro som har gitt liv til denne prosessen gjennom en tegneserie – en visuell fortelling som løfter fram noen av de mange stemmene fra dette mangfoldige og levende hjørnet av Stavanger. Takk også til alle som har sendt inn historier og anekdoter som danner grunnlaget for fortellingen, og til gruppen Grydå som har bidratt med utviklingen av alternative visjoner for Badedammen-området. En takk rettes også til Endre Elvestad for å ha gitt den historiske bakgrunnen i teksten, og til Gunnar Roalkvam for oversettelse av teksten til den lokale dialekten.

Vi håper du lar deg inspirere av både fortellingen og illustrasjonene – og at du også tar deg tid til å reflektere over det store spørsmålet: Hvordan kan innbyggere få større innflytelse over utviklingen i eget nabolag – ikke bare i Stavanger men i hele Norge?

